

2018

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI BAŞÇİFTLİK İLÇE RAPORU

OKA

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI
MIDDLE BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

HAZIRLAYANLAR:

Mehlika DİCLE

Emrah ORAL

Hayrul ŞEN

İçindekiler

1. İLÇE KÜNYESİ	3
2. GİRİŞ	3
2.1. İlçe Tarihi.....	3
2.2. Coğrafi Konumu.....	4
3. SOSYAL YAPI.....	5
3.1. Nüfus	5
3.2. Eğitim	5
3.3. Sağlık.....	5
3.4. Kùltür ve Sosyal Hizmetler.....	5
4. İKTİSADİ YAPI.....	6
4.1. Tarım, Hayvancılık ve Ormancılık:.....	6
5. ALT YAPI.....	7
6. OKA FAALİYETLERİNDE İLÇENİN YERİ	7
7. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	8
8. KAYNAKÇA	8

1. İLÇE KÜNYESİ

İLÇE ADI	Başçiftlik
BAĞLI OLDUĞU İL	Tokat
NÜFUS (2017)	9.096
YÜZÖLÇÜMÜ	231 km ²
İL MERKEZİNE UZAKLIK	84 km
BELEDİYE SAYISI	2
KÖY SAYISI	6
BELEDİYE BAŞKANI	Murat TUNCEL
KAYMAKAM	Mesut TABAKÇIOĞLU

2. GİRİŞ

2.1. İlçe Tarihi

Başçiftlik'in kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Yaklaşık 550 sene önce kurulduğu tahmin edilmektedir. Başçiftlik'in Niksar ilçesinin doğu tarafında bulunan ve Ayvaz önü mevkiine yakın bir yerde kurulduğu (bu günkü Çengelli köyü civarında) ve bu günkü Başçiftlik'i yaylak olarak kullandıkları yönünde rivayetler vardır. Çevredeki bataklıkların, sivri sineklerin ve hastalıkların yüzünden halkın yaylak olarak kullandıkları bugünkü Başçiftlik'e göç ettikleri ve yerleşmeye karar verdikleri yönündeki bu rivayeti doğrulayan bir başka olay da Niksar'ın Ayvaz önü mevkiinde 'Başçiftlik Mezarlığı' diye anılan bir Mezarlığın yakın bir tarihe kadar var olması, Niksar'ın eski kayıtlarında Başçiftlik Mezrası'ndan bahsedilmesidir.

Araştırmacı yazar Sadi BAYRAM; 'Niksar Vakfiyeleri' ile ilgili araştırmasında Başçiftlik'le ilgili olarak; 890 Şevval Guresi (20.10.1485) Abdullah oğlu Sinaneddin Yusuf Bey'in Niksar'a bağlı Başçiftlik'te Allah rızası için yeni inşa ettirdiği zaviyeyi fakara, miskin, ulemâ, şeyh ve zaviyeye inen bütün misafirler için vakfetmiştir. Söz konusu zaviyenin ilelebet devamı için de; "İnce Sofi, Sarı Danişmendlü, Hatip, Hasan Halife, Babuç Köylerinin mezrasını, Başçiftlik adı ile bilinen Çiftliğin tamamı, Taşlık, Karabalçık, İbrahim Kırığı ve Dulugünay adıyla bilinen yerleri, Hallaç İbrahim arazisi altındaki suyu vakfetmiş ve mütevelliliğe zaviye şeyhini getirmiştir. Kendi vefatından sonra evlatlarının en büyüğü, vakıf mütevelliliğine getirilecektir. Kendi nesli sona erdiğinde, Hızır Paşa oğullarının mütevelliliğe getirilmesi, gerekirse Hızır Paşa oğullarının Naip tutmasını, gelir fazlasını imaret hizmetlerinden arta kalan kısmı mütevellinin şahsına bırakmıştır" diye bahsetmektedir.

Evliya Çelebi de; Seyahatname'sinde Başçiftlik'le ilgili olarak; Niksar'dan doğuya ormanları aşarak altı saatte Başçiftlik'e geldiğini, burada Sivas eyaletinin tamam olup, Erzurum Eyaletinin başladığını, eyalet sınırında Vezirin Erzurum'dan gelen büyük bir heyetin karşıladığını, 207 kurban kesildiğini, buradan da Erzurum Eyaletine bağlı 150 akçelik İskefsür kazasına gittiğini, Başçiftlik'in 200 haneli büyük bir köy olduğundan bahsetmektedir.

Bir rivayete göre de ilçenin Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon-Rum Pontus devleti üzerine açtığı sefer sonucu kurulduğu da söylenir. Ancak bunun kesin bir delili ve bileni yoktur. Başçıftlık daha önce Niksar ilçesinin doğu bölümüne rastlayan ve Ayvaz önü mevkiine yakın bir yerde ilk yerleşimini yaptığı bilinir. Hatta o zamanki Başçıftlık mezarlığı çok yakın zamanlara kadar aynı adla anılmakta idi. Tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber, o zamanki sosyal durum ve Niksar çevresindeki bataklıklar ile o sıcak havadaki sivrisinek burada yaşayan halkı rahatsız etmiştir. Yine o zamanki Başçıftlık halkından olan bazı şahıslar buldukları yerden doğuya doğru gittiklerinde geniş ormanlıklar ve soğuk akarsular arasında bugünkü Başçıftlık ilçesinin merkez camisinin bulunduğu yerde, geniş bir alan bulmuşlardır. Geri döndüklerinde halklarına "Öyle bir yer bulduk ki otu sümbül kuşu bülbül" diye methetmişlerdir. Bunun üzerine köy halkından beş hanenin buraya yerleştiğini daha sonrada göçmeyerek ikameti devam ettirdiği söylenir. İsmi de buradaki beş haneden dönüşerek Başçıftlık olduğu daha sonrada Başçıftlık'e dönüştüğü rivayet edilir.

2.2. Coğrafi Konumu

Başçıftlık İlçesi coğrafi konum olarak Kelkit Çayı bir eşkenar üçgenin tabanı kabul edilirse, Reşadiye-Niksar tabana bitişik köşeleri, Başçıftlık'te taban karşısındaki köşede yer alır. Diğer bir ifadeyle Başçıftlık, Kuzeyinde Ordu iline bağlı Aybastı ilçesi, doğusunda Reşadiye ilçesi, güneyinde Niksar İlçesiyle çevrilmiş olup, toplam 231 km²'lik mülki sınıra sahiptir. Başçıftlık, Çankırı dağları üzerindeki havzanın batı kısmında yer alır. Bu havza doğuya gidildikçe genişler. Yörede İskevsür ovası olarak adlandırılan bu havzada yaklaşık 15'e yakın köy ve

kasaba yer alır. Bu havzanın kuzey ve güney kısımları canik dağlarının yüksek tepeleri ile kaplıdır. Denizden yüksekliği 1425 metre olan Başçiftlik'in batısında büyük Çal tepesi, kuzeyinde Çartıl, Sivrilce güneyi ise karaçam ormanlarının bulunduğu yüksek tepelerle çevrilidir. Doğusu düzlük alanlarla kaplıdır. Bu düzlük Bereketli ve Bozcalı Kasabalarına kadar devam eder. Başçiftlik'te iklim, karasal iklim ile Karadeniz ikliminin karışımından meydana gelen bir çeşitlilik arz eder. Kış mevsimi çok kar yağışlı ve soğuk geçer.

3. SOSYAL YAPI

3.1. Nüfus

2017 yılı nüfus verilerine göre Başçiftlik ilçesinin genel nüfusu 9.096'dır. Bu nüfusun 5.300'ü şehir merkezinde yaşarken, 3.796'sı köylerde yaşamaktadır. Nüfusun 4.664'ü erkek, 4.432'si kadınlardan oluşmaktadır. Son beş yıldaki nüfus artış hızı % 49,6 iken, bir önceki yıla göre nüfus artış hızı ise % -8,7 olarak gerçekleşmiştir.

3.2. Eğitim

İlçede 6 okulda 35 adet derslik bulunmaktadır. 305 öğrenciye 38 öğretmen ile eğitim öğretim gerçekleştirilmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ilkököl ve ortaokulda 17 iken genel ortaöğretimde 7 olmaktadır. İlçede mesleki ve teknik lise bulunmamaktadır.

3.3. Sağlık

İlçede 6 yataklı 1 entegre ilçe hastanesi, 1 toplum sağlığı merkezi, 1 aile sağlığı merkezi, 2 aile hekimliği birimi, 1 acil yardım istasyonu ve 1 köy sağlık evi bulunmaktadır.

3.4. Kültür ve Sosyal Hizmetler

İlçe kırsal bir bölge olduğundan sürekli göç veren bölge konumundadır. Ancak yapılan nüfus sayımları sırasında İlçe nüfusuna kayıtlı olup, başka bölgelerde oturan insanların ilçeye gelerek, nüfus artış hızına pozitif yönde etki ettikleri görülmektedir. İlçede sanayi sektörü olmadığından genç nüfus büyük kentlere göç etmekte ve ilçede yaşayan nüfus her geçen gün azalmaktadır. Kalan nüfus genelde yaşlı ve kadın nüfustur. Önümüzdeki yıllarda istihdama yönelik çalışmalar yapılamayıp aynı hız ile göç devam ederse on yıla kadar bu gün yaşayan nüfusun yarısına düşeceği tahmin edilmektedir.

İlçe merkezinde 650 adet konut bulunmakta olup, bunun %30'u ahşap % 70'i betonarmedir. İlçede henüz kooperatif türü toplu konut sistemi bulunmamaktadır. İlçede sosyal tesis bulunmadığından ve işsizlik had safhada olması nedeniyle genç nüfus İstanbul iline göç etmiş kalan halk gününü kendi özel işlerinde ve kahvehanelerde geçirmektedir.

İlçede Futbol takımı Başçiftlik Belediye Spor adı altında 1998 yılında faaliyete geçmiş olup, amatör kümede top oynamaktadır. Başçiftlik İlköğretim Okulu bünyesinde öğrenciler arasından oluşturulan yöresel oyunlar üzerinde çalışmakta olan bir folklor ekibi bulunmaktadır.

4. İKTİSADİ YAPI

İlçede sanayi sektörü bulunmadığı için halkın çalışan kesimi tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. İş ve istihdam alanı olmadığından genç nüfus, büyük kentlere göç etmekte ve ilçede yaşayan nüfus her geçen gün azalmaktadır. Kalan nüfus genelde yaşlı ve kadın nüfustur.

İlçede Küçük Sanayi Sitesi bulunmamaktadır. İlçede bulunan sınırlı sayıda esnaf, Nıksar Esnaf ve Sanatkarlar Odasına kayıtlıdır. İlçede hiçbir sanayi kuruluşunun bulunmaması ilçe halkının büyük şehirlere göç etmesinde en büyük etkidir. Soruna çare bulmak amacıyla bazı kesimlerin şirketleşme yoluna gitme çabaları sonuç vermemiştir.

Başçıftlık'in doğası, yaylalar ile zenginleşmiştir. Düden Yaylası ve Başçıftlık Belediyesi tarafından her sene düzenlenen şenliğiyle tanınan Karaçam Yaylası önemli mesire yerleridir. Başçıftlık'in batısında yer alan büyük çal tepesi, kuzeyindeki Çartıl, Sivrice, güneyindeki Karaçam ormanlarının bulunduğu yüksek tepeler ve doğusundaki düzlük alanlar, doğa yürüyüşleri için özellikle ilkbaharda eşsiz bir güzellik sunmaktadır. İlçede işletme veya belediye belgeli konaklama tesisi bulunmamaktadır. İlçeye bağlı yaylalar turizme açılarak ekonomiye kazandırılabilir. İlçenin yüksek rakımda olması ve kış mevsiminin uzun sürmesi nedeniyle kayak tesisi yapılarak turizm açısından ve yerel ölçekte canlandırılması sağlanabilir.

1971 yılında gerçekleştirilen halıcılık çalışmaları büyük bir ivme kazanarak çevreye dağılmış hatta ilçeye yakın vilayetlere ve bölgelere dağılmış büyük bir iktisadi potansiyel oluşturmuştur. İlçe halıcılığının başlaması ile birlikte geçim düzeyi çok fakir olan halk fakirlikten ve gurbette çalışmaktan kurtulmuş özellikle 1975-1982 yılları arasında maddi ve sosyal yönden çok gelişme kaydetmiştir. İlçe merkezindeki betonarme yapılaşma bu yıllarda gerçekleşmiştir.

İlçedeki halıcılığın hızı 1990 Körfez krizinden sonra gerilemiştir. İlçede daha önceki yıllarda ekonomi % 75 halıcılığa dayalı iken bugün %20 seviyelerine gerilemiş, buna paralel olarak da İlçe ekonomisi zayıflamıştır. Önceki yıllarda ilçe merkezinde 1.200 olan halı tezgahı sayısı bugün 100 civarlarına inmiştir. Dolayısıyla halı üretimi de gerilemiştir. Halıcılığın gerilemesinde 3 ana unsur etkisini hala devam ettirmekte olup bunlar, malzemede bozulma, imalatta bozulma ve ihracattaki tıkanma şeklinde devam etmektedir.

4.1. Tarım, Hayvancılık ve Ormancılık:

Başçıftlık İlçesinin Orta Karadeniz Bölgesinin Canik Dağlarının eteklerinde kurulu olması, ikliminin daha çok karasal iklim özelliği göstermesi, yazlarının sıcak ve kurak olması, kışlarının ise soğuk ve kar yağışlı olması, rakımının 1.450 civarında olması nedeni ile tarımsal faaliyetlerin sınırlı olmasına neden olmaktadır.

Başçıftlık İlçesinde 2016 yılında toplam tarım alanı 48.506 da (3.863 da sulu alan, 44.643 da kuru alan), orman alanı 52.590 da, çayır mera alanı 127.660 da ve tarım dışı alan 2.244 da olmak üzere 2016 yılı tarımsal ve tarım dışı arazi varlığı toplam 231.000 da'dır.

Mevcut tarım alanının, 28.463 da alanda 8.961 ton tarla ürünü (arpa, buğday, fiğ, korunga, patates, tritikale ve yonca), 155 da alanda 126 ton sebze (fasulye, lahana ve soğan) ve 174 da alanda 188 ton meyve (armut, ceviz, çilek, dut, elma, kiraz ve vişne) üretilmiştir.

3.601 adet küçükbaş (koyun ve keçi) ve 3.415 adet büyükbaş (sığır ve manda) olmak üzere 2016 yılı toplam hayvan varlığı 7.016 adettir. 7.016 adet hayvandan 2.071'i sağılmakta olup, bu hayvanlardan toplam 2.460.636 kg süt alınmıştır.

İlçede kanatlı hayvan (tavuk, ördek, kaz ve hindi) üretimi de bulunmakta olup, 2016 yılında toplam 883 hayvandan 136.010 adet yumurta üretimi gerçekleştirilmiştir.

2016 yılında ilçede kayıtlı 20 işletme, 6.150 kg bal üretimi gerçekleştirmiştir.

5. ALT YAPI

İlçeler arası ve İl merkezine toplu taşıma sıklığı yeterlidir. 30 dakika aralıklarla İl merkezine araç bulmak mümkündür. İlçe merkezinde toplu taşıma ağı olarak Halk Minibüsleri mevcuttur. Sefer sayısı yeterli olup, İlçenin tamamına ulaşım sağlanmaktadır.

İlçeye bağlı bütün köylerde elektrik bulunmakta olup, ilçe merkezi ve köylerde nadiren elektrik kesintisi olmaktadır. 2002 yılı sonlarında gerçekleştirilerek 2003 yılı içerisinde faaliyete giren yeni enerji nakil hattı söz konusu sıkıntıları ilçe merkezinde gidermiş olup, köylerde zaman zaman kesinti yaşanmaktadır (Başçiftlik Kaymakamlığı, 2013).

İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusun belediye nüfusuna oranı %100 olup içme ve kullanma suyu arıtma tesisi bulunmamaktadır. İçme ve kullanma suyu temininde 2 adet kaynaktan yararlanılmakta olup, her iki kaynakta da arıtılma yapılmamakta ve klor ile dezenfeksiyon yapılmaktadır. İçme ve kullanma suyu kaynakları nüfusa göre yeterli değildir. Şebeke hattında kayıp ve kaçak oranı fazla olduğundan hatların yenilenmesi veya ek bir kaynak için yatırım gerekmektedir. İlçeye bağlı beldede içme suyu sorunu bulunmayıp, köylerde KÖYDES kapsamında 2006 yılında 4 köyde 2007 yılında 1 köyde tesis genişletme çalışmaları tamamlanarak planlanan işler bitirilmiştir.

İlçede bulunan 2 belediyede de kanalizasyon şebekesi bulunmaktadır. Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun tüm nüfusa oranı %100'dür. Katı atıklar, Başçiftlik Belediyesinin üyesi olduğu Yeşilirmak Belediyeleri Katı Atık Yönetim Birliği Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinde bertaraf edilmektedir.

6. OKA FAALİYETLERİNDE İLÇENİN YERİ

2011 Yılı İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Mali Destek Programı kapsamında Başçiftlik Hatıplı Belediyesi tarafından uygulanan 38.290,25 TL bütçeli "Sadece Beyaz" projesine Ajans tarafından 31.306,11 TL maddi kaynak sağlanmıştır.

2013 Yılı Sosyal İçerme Mali Destek Programı kapsamında Başçiftlik İlçesi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından uygulanan 161.524,40 TL bütçeli "Yaşlı ve Hasta/Engelli Bakıcılık Eğitimi" ve "Başçiftlik Kadın Toplum Merkezi" projelerine Ajans tarafından 108.744,43 TL maddi kaynak sağlanmıştır.

7. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

İlçede özellikle son yıllarda olmak üzere istihdamı sağlayacak kuruluş bulunmaması ve halıcılığın eski hızını ve önemini kaybetmesi nedeniyle göç yaşanmaktadır. Genç nüfusun ilçeden göç etmesi üretim ve gelir düşüklüğüne neden olmaktadır. Genç nüfusa istihdam olanaklarının yaratılması gerekmektedir.

İlçede imalat sektörü gelişmemiştir. İlçenin en önemli gelişim alanı başta beyaz patates üretimi olmak üzere tarımsal üretimin geliştirilmesidir. İlçede yetiştirilen beyaz patatesin yetiştirilmesi ve pazarlanması konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır.

İlçenin önemli sorunlarından biri de ulaşım sorunudur. İlçe Niksar'a 30 km mesafede olup, 1996 yılı ve sonraki yıllarda asfaltlama çalışmaları yapılarak standardının yükseltilmesi çalışmaları devam etmektedir. Yolun çok meyilli olması nedeniyle karayolları standartlarına uygun hale getirilmesi gerekmekte olup, 1998 yılında Karayolları Genel Müdürlüğüne etüt çalışması yapılan, ancak planlamaya bugüne kadar alınamayan yol projesinin, programa alınıp bir an önce bitirilmesi ulaşım sorununu çözebilecektir.

İlçeye bağlı yaylalar turizme açılarak ekonomiye kazandırılabilir. Ancak yayla turizminin canlandırılmasında Niksar, Reşadiye gibi komşu ilçeleri de içine alacak entegre bir plan dahilinde hareket edilmesi bölge açısından faydalı olacaktır. Yaylalara ne tür yatırımlar yapılması gerektiğine dair fizibilite çalışmaları hazırlanmalıdır.

8. KAYNAKÇA

- Tokat İli Başçiftlik İlçesi Kaymakamlık Brifing Raporu - 2016
- Tokat Valiliği Resmi Web Sitesi, www.tokat.gov.tr
- Tokat Başçiftlik Belediyesi Resmi Web Sitesi, www.basciftlik.bel.tr
- TÜİK İstatistikleri, www.tuik.gov.tr
- Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, <http://www.tokatkulturturizm.gov.tr/>
- Tokat Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, <http://tokat.tarim.gov.tr/Link/2/Istatistikler>